

## СОЛАРОВ ПОУЧАК

Покушао бих из неколико фрагмената сложити дио приче о Миливоју и о нама, Одсјеку за компаративну књижевност. Неколико је улазних точка у ту приповијест; од двије, што ми се симболички, емоционално и људски нуде, изабрат ћу потоњу. Прва је непобитна чињеница, наиме, да нас је Миливој Солар напустио 16. рујна, на дан кад је Гајо Пелеш, његов дугогодишњи колега из исте собе (одувијек смо те радне просторе на Одсјеку звали собама, никад уредима или канцеларијама) напунио деведесет четврту годину живота. Био је у тој соби и трећи, памтим најприје Ивана Сламнига, а затим је његов стол припао Зорану Кравару.

Ту потоњу и изабрану улазну точку чине двије новинске фотографије. Никад их нисмо видјели у друкчијем, трајнијем облику. На једној Соларова фигура за столом за четверо. Руча, уловљен готово папарацо поступком у некој од гостионица/ресторана на путу од Загреба јужније (око Книна, око Сиња, јужније, према Сплиту, надамак Сплита... не сјећам се више). Фотографија опремљена интелигентно и далекосежно, наиме, испод ње пише: *Министар блађује сам*. Вјеројатно изрезана из *Негјељне Далмације*, која је у другој петољетки осамдесетих била ријетко добра новина. Та је фотографија годинама била закачена за унутрашњост крила старинског ормара Мирка Томасовића, иза његова радног стола у великој соби, оној коју се увријежило називати *резерваџом*. Тко је творац тог назива не знам. Знам легенду да је Хергешић, кад су га негдје почетком шездесетих питали колико му соба треба за Одсјек у новој згради Филозофског факултета, наводно одговорио: „Једну за мене и једну за асистенте.” Углавном, у оним силним зафркантским пецима нетко је (Гордана [Слабинац]? Анте [Петерлић]? Анте и Павле [Павличић]? Мирко? Не сјећам се...) у тој соби за асистенте закачио фотографију на којој Миливој благује сам. Годинама смо је чували, све док није обновљен тракт Б у којему се налази Одсјек, промијењен намјештај и преуређене наше собе.

Неколико година касније стигла је још једна фотографија: љето, Брела, готово сигурно *Слободна Далмација*, Анте док се тушира на јавном тушу плаже можда пред објективом истог фотографа који је неколико година раније снимио Миливоја. Та није имала духовиту уредничку опрему, него рукописом додану реченицу горке ироније. Затим, коју годину касније од призора Петерлићевог јавног туширања, Павао и он на једној фотографији у боји коју не могу прескочити иако ремети приповијест (али тим боље), у истим купаћима (купљеним без договора, али укус је укус, црне *speedo*, с црвеном и жутом линијом на боку)... Ту Антину фотографију, додану оној Соларевој, сачувао сам од нестанка циљано. Надао сам се да је Миливојеву једнако тако сачувао нетко тко је био бржи и мудрији од мене. Не знам гдје је завршила. Прегледао сам све своје фасцикле и ладице у нади да сам у међувремену заборавио како сам се ипак за њу побринуо. Затим сам се покушавао увјерити да ју је сигурно Џвијета [Павловић] сачувала јер она води рачуна о тим стварима. Али узалуд.

Данас је петак, дан који је годинама на Одсјеку служио као *сајмени дан*. Долазили смо сви, без обзира. Јутро је имало увијезени ритам: Бисерка Кудрна, наша тајница, кухала је прву каву кад би Миливој дошао пред своје предавање које је започињало у десет сати („Идеш, Мићо, децу кварит?” – знала је посолити Гордана; „Кај очеш, Глиста...?” – дометнуо би он). Његов одлазак истодобно је био Гајин и Антин повратак с предавања, Павле је већ био ту, Зоран у доласку, Борис [Сенкер] би најприје улазио кратко, провирио, увијек у неком послу, док се не би напоскон скрасио. Миро Бекер с цекером пуним књига, ми млађи по чивилуцима и радијаторима... Непце памти: тешка турска кава у огромним шалицама од прозирног смећкастог стакла. Солар их је могао попиту бесконачан број. О пушењу не бих. Пушио је лагане, прелатане цигарете, оне од којих добијеш упалу вилице од повлачења, а учинка нигдје. Могао их је попушити масу. И редовито их је солидарно нудио другима. Узалуд: „Немој, Мићо, то и нису цигарете, фала ти.”

Друга фришка комунална кава била је у подне, кад би Миливој завршио с предавањем и кад бисмо се сви окупили. Нема друге каве док се професор Солар не врати – било је то Бисеркино начело и ми смо га поштовали и у материјалном размјеру: нама кавица, Миливоју пол литре. Знало се догодити да нас понекад седморо, осморо, десеторо заједно напушта факултет, на чуђење неких које бисмо успут сусретали. То смо били не само јер смо такви него и зато што нас је онај који благује сам таквима учинио. Дословно, иако тај пут јест, никад није благовао сам, увијек је то чинио с нама. Кад би преузео уређивање неке библиотеке (у Матици хрватској, у „Голден маркетингу”, у АГМ-у...) увијек је било: „Напиши ми десет књига које би волио да се преведу. Је л’ би ти могао то превести? Имаш неки рукопис или идеју за рукопис који би требало објавити?” Тако смо Славен [Јурић] и ја преводили Т. С. Елиота и Јурија Тићанова, Томислав [Брлек] Хавелока и тко зна што још; тако смо Кравар, Жељка [Матијашевић], Давид [Шпорер], Гилић [Никица] и ја објавили у АГМ-у књиге о антимодернизму, психоанализи, новом хисторизму, културалним студијама и филмским жанровима, а остали и више и опетовано с низом додатних примјера. Привидно строга, а заправо аутентична људска благост отварала нам је врата и прозоре. У *резерваџу* се од дима није могло баш дисати, здравља нигдје ни у назнакама, али је зрак био свјеж и клима најздравија могућа. Оно, кад си с двадесет и којом у тој, у правилу хијерархизираној, кастиној, академској средини равноправан у сваком погледу с много старијима од себе зато и само зато јер те они таквим желе учинити. Изнимка као наше правило, Соларова метода.

Стотину ситних фрагмената тражи да их Миливој поновно исприча: „Оно, знаш кад је Свето [Петровић] куповао веш-машину, па је дошао на факс с арком трговачког папира, на којем су у табlici била наша имена и онда је по карактеристикама радио анкету о веш-машини. Чиста методологија знанственог рада.” Или, кад смо у интензивним викендима последиједипломског студија трошили празно вријеме у дугим разговорима о свему и свачему, на примјер о јегервршту: „Так ми је дошла воља, има месница код мене, нисам се суздржао, домачи, одличан је, буш пробал...” Или: „Знаш, кад сам требао дочекати Маркузеа на Корчуланској љетној школи – долази брод, искрцавају се путници, ја тражим озбиљног њемачког професора, љетно одијело, гард и све то кај иде и онда случајно скужим лика у хавајској

кошуљи и бермудама. Е, то ти је изневјерено очекивање...” Или: „Кај мислиш од кога сам у животу добил највећи хонорар? Од ЗЕТ-а, кад сам им написао уџбеник из марксизма! Шездесет и нека, ја млад, лова никад боља...” Или кад је Весна [Солар] полагала пријемни (тих је година више од три стотине кандидата полагало пријемни за упис на компаративну!) и открила грешку у тесту који јој је тата саставио. („Аууу, Мићо, мала те открила!” – Гордана није престајала.) Можда је то било баш оне године кад смо у неки ноћни сат – након што смо исправили све тестове, направили записник и све што иде по процедури – напосок кренули дома, а Анте је успут нашао нека огромна колица и изрежирао да се на њима довоземо до излаза тако што већина гура док се двоје вози у пози оног пара „Мосфилма”, што га чине радник и колхозница.

Заправо сам хтио рећи само једну ствар, нешто што се кроз силне године знало и поновити, а ја сам то у свом свијету протумачио као Соларов поучак у мору сличних и компатибилних фигура: кад учиш од човјека, а не осјећаш да си у процесу учења, кад учиш из понашања, реакција, начина опхођења, односа према другима, из прешућеног и изговореног, из ненаметљивости која надмашује сва остала наметања и све што се притом наводно баш мора... „Кад примаш човјека на Одсјек, онда је најважније да добро ради свој посао, није критериј да ти је супер за роштиљ. Знаш кај су све мени говорили кад сам екипирао Одсјек, овај је овакав, овај је онакав... Ниш нисам слушао, само да је добар или добра у послу. Али ак’ се догоди да је такав и још да можеш с њим на цугу или на роштиљ – е, нема боље...” Ето, такав је Одсјек за компаративну књижевност. Такав је увелике због њега. Хвала му на томе, бескрајно и заувјек, у име свих оних који су студирали компаративну књижевност и оне мањинске мањине која је имала ту прилику и срећу да на том Одсјеку заради свој крух.